

Árucseré

Tordai Jenő magyar és Andres Yebra kubai külkereskedelmi miniszterhelyettesek szombaton aláírták az 1974. évi magyar—kubai árucseré-forgalmi jegyzőkönyvet. Ez magyar részről gépek, berendezések, anyagok, kubai részről cukor, déli gyümölcs, ital- és dohányárak, valamint nikkel növekvő szállítást irányozza elő.

Magyar—román vegyipari tárgyalások

A magyar—román vegyipari munkabizottság Gőry Nagy Sándor nehézipari miniszterhelyettes és Illie Cisu román vegyipari államtitkár vezetésével Budapesten tartotta VI. ülését. Az ülészakon megállapodás-tervezet dolgoztak ki a petrokémiai és növényvédőszer-ipar területén való együttműködésére.

A tervezett két kooperációs együttműködés a két ország jelenlegi vegyitermék-forgalmát 1980-ig megkettőszerezi. A tárgyalásokon jegyzőkönyvben rögzítettek néhány olyan együttműködési javaslatot, amelyek az 1976—80. évi vegyitermék-forgalom további bővítését teszi lehetővé.

Távoli ígéret-e az automatizálás?

Akadnak bizonyára, akik a cím olvastán azt kérdeik: miért lenne ígéret? Hiszen működnek automaták az iparban, a mezőgazdaságban, a szállításban, sőt, legújabbban a kereskedelemben is. Az automata még nem automatizálás. Egy nagy termelésű automata prés nem oldja meg a gyár kapacitás- vagy munkaerő-problémáit. Nem elegendő önmagában az állatnevelő telep automatizálása, ha erősen változik a tápok minősége, mert a keverőüzemben Pista bácsi lapátja „adagolja” a koncentrátumokat... Mit ér a kávé-, az üdítő ital árusító automata, ha üres? Az automatizálás folyamatlanc. Nem elég egyes szemeit kikövecsolni, az egészet kompletté kell tenni.

A párt X. kongresszusán a Központi Bizottság beszámolója megállapította: „Gazdasági fejlődésünknek abba a szakaszába léptünk, amikor reális célként tűzhetjük magunk elé, hogy az iparilag közepesen fejlett országok sorából az iparilag fejlett országok közé emelkedjünk.” Ennek egyik tényezője a műszaki fejlesztés. Aminek része az automatizálás. De csak az ésszerű sorrend betartásával: gépesítés — automatizálás — számítógépes irányítás. Hazánkban sok területen a gépesítés alacsony színvonalú, másutt viszont — például a villamosenergia-termelésben, a vegyiparban — viszonylag kiterjedt az automatizálás.

Ellentmondás? Rejlik benne az is, de első sorban annak bizonyítéka, hogy a gazdaság, az ipar nem minden területén érnek be egyszerűen az automatizálás — sőt, az ennél korábbi lépés, a gépesítés — feltételei. Amilyen hiba a késés, olyan károkat okozhat az elcsúszás!

Lorenzo Medici herceg a XV. században automata bábút készített. A lányalak citerázott, a zene ütemére táncolt, majd végül meghajolt; ezzel a mutatvány véget ért. Napjainkban a „bábúk” a nap jó részében mozdulatlanok; a forgácsoló automaták átlagos műszakszáma alig több, mint a normál szerszámgépeké. Medici herceg és társasága játszott az automata bábúval. Napjaink automatáinak túlnyomó többsége túl drága ahhoz, hogy a szervezetlenség játékszere legyen.

Vannak tisztas eredmények. Az automatizálás például döntő szerepet játszott abban, hogy egy évtized alatt az üvegiparban 60 százalékkal csökkent az egy tonna üvegyanyag olvasztásához felhasznált tüzelő, vagy

abban, hogy míg tíz éve 32 liter sör folyt palackokba minden hektónyi termelésből, most már 75 liter az arány. Az sem lebecsülhető, hogy az automata szövőgépek száma 1963 óta megháromszorozódott, s ma már arányuk 45 százaléknyit tesz ki.

Vannak nehéz gondok. Az automatizálás megköveteli a dolgozók szakmai összetételének változását, egyebek között a műszerészek táborának ugrásszerű növekedését. Az automaták beállítása, vezérlése, karbantartása lényegében szellemi munka, de miféle „státusz” tekintse, azaz mennyi bért fizessenek érte? A legutóbbi években az automata esztergagépek állománya a korábbiaknál gyorsabban, átlagosan esztendőnként három százalékkal gyarapodott. Kihasználásuk viszont megkövetelné a további munkaműveletek átszervezését, korszerűsítést, de erre a termelők nehezen vállalkoznak, mivel csak a közvetlen hasznot nézik, s az nem mindig kimutatható...

Távlati műszaki fejlesztésünk főbb irányai címmel 1970. decemberben fogadott el egy dokumentumot az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, amely egyebek között kimondja: „A társadalmi-gazdasági fejlődés és a vele kapcsolatos technológiai és szervezési folyamatváltozások az automatizálást, a műszerezést és a számítástechnika széles körű alkalmazását objektíve igénylik.” Az az igény azonban nem egyszerre teremődik meg minden területen. A tennivalókról tárgyilagos térképet készíteni, a sorrendet, a beendő hadállásokat

megállapítani éppúgy dolga az iparirányításnak, mint az egyes vállalatoknak.

A kezdetnél tartunk, hiszen a helyzetet jellemzi, hogy első ízben csupán 1972-ben került sor — akkor is kísérleti jelleggel — átfogó, a népgazdaság egészét felölelő vizsgálatra, elemzésre az automatizálással kapcsolatban. S jó ideig tartott, míg azt tisztázták, ki, mit ért automatizálás alatt... E vizsgálat állapította meg, hogy az állami iparban — érték alapján számolva — 33,6 százalékra rúg a teljesítmény vagy részben automatizált gépek, berendezések aránya. Am az egészen korai, teljesen automatizált, segédenergiaival működő eszközöké mindössze 1,3 százalékot tett ki. Hosszú tehát az út? Hosszú.

Mégis, neki kell vágni. A termékek bonyolultsága, a minőségükkel szembeni követelmények növekedése éppúgy megkívánja ezt, mint a munkaerőhiány enyhítése. Am ne egy-egy „csodagép” tanúsítsa a törekvéseket, hanem már az új üzemszerű tervezésekor figyelembe vesszék a jövőbeni automatizálás, a mindenre kiterjedő szervezési terv, mely szilárd alapokra helyezi a „maguktól dolgozó” berendezéseket, s nemcsak szó szerint, hanem képletesen szintén. Az ötödik ötéves terv előmunkálatait megkezdtek mindent. Némi töprengést, meditatációt, reális erőfelmérést az automatizálásnak is szenteljenek. Nem a látványos tettekért. Sokkal inkább a lehetőségek okos kihasználásáért.

M. O.

Bonyodalmak a röszei kertészet körül

Halászok kárigénye — Két vélemény

Fúrtak egyszer egy termálkutát Röszei, a Kossuth Tsz-ben. A helybeliek úgy mondják: 1969-ben buggyant felszínre a meleg víz, amelynek fűtőenergiáját hasznosítandó felépítettek egy modern zöldségtermesztő üzemet. Ez 1972-ben már 2 millió forintot érő friss árut, gyökeret, répát, paprikát, paradicsomot, retket, káposztát, uborkát adott. Tavaly márfélszer annyit.

Harmincezer négyzetméternyi fűtött, térből üveg és fólia alatt terem a zöldség, ami köztudomásúlag országos hiánycikk manapság. Tehát a röszei vállalkozás nemcsak a közösségnek, hanem a tagoknak hasznos, hanem a népgazdaságnak is.

Tanács Imre, a Kossuth Tsz elnöke mégis gyakran ideges mostanában a zöldségüzem miatt. Azt mondja, hogy a beruházás 15 millió forintba került, részint a tsz kasszájából, részben pedig hitelből. A taglétszámozó viszonyitva igen kevés náluk a termőföld, elsősorban emiatt határozták el a termálkertetészt felépítését.

Hogy legyen munka az embereknek. Mert itt bizony a munkaképesek fele csak az esztendő néhány hónapjában jutott munkához, keresetbe. De — folytatja az elnök — ennek az egész beruházásnak a sorsa bizonytalan, mert a csurgalékvíz beeresztésére a háromkilométernyire levő Holt-Tiszába nincsen engedélyünk.

Vagyis: a zöldségtermesztő nagyüzem, a 15 milliói kertészet üzemeltetéséhez nincs, hiszen alapenergiája a meleg víz.

Tavaly veszélybe került az egész vállalkozás, amikor a röszei szövetkezetiek meg a szegedi Kossuth Halászat Tsz között kisháború tört ki a víz meg a hal miatt. A halászok szerint a hal egyszerű „pipált”, pusztult a termálvíz miatt. A hadüzenettel Juhász József, a halászok elnöke zörgetett be egy napon. Tanács Imréhez Röszei, valamint György:

— Kárigényünk volna.
— Miféle kárigény — hőkent meg a röszei elnök.

— Hát a termálvíz károsítja a halat. Ehetlenné teszi.
Legalább 300 ezer forintért tartották volna a markukat a halászok mondván, hogy ennyi vesztett. Feljelentés, per következett, s határozati tárgyalás után 248 ezer forintot ítél meg az első fok a szegedi halászok javára.

Addig is nyugtalanította a röszeikeket a nagy beruházás jelentős anyagi terhe, az adósság, meg ráadásul az is, hogy vízjogi engedélyt mindmáig nem kaptak és voltaképpen nem lenne szabad termelniük a 30 ezer négyzetméteres kertészetben.

Most viszont a kártérítési határozat mintha belemárt volna az egész vállalkozás közepébe, meg az emberek

hitébe is. Hátha az engedélytelen üzemelés miatt is következik majd az istenség, meg amiatt is, hogy esetleg ezentúl mindig pipálnak a halak a Holt-Tiszában?

Elkeseredésükben a röszei szövetkezetiek 1973. novemberében elhatározták, hogy a termálkertetést leállítják. Megszüntetik a zöldségtermesztést ott, ahol annyi család kapott biztos kenyeret, s ahol tíz-meg tíz vagyonnyi zöldség termelt az ország asztalára. Ha nem hoz semmit, hát legalább többé ne is igyven. Egy gazdaságban, ahol a szakértő munkáért legfeljebb tíz forint jut óránként, meggondolandó, hogy mire vállalkoznak.

De hát valóban rossz az a termálvíz? Tényleg amiatt „pipált” a hal Röszeke alatt? Erre vonatkozóan két szakértői véleményt ismerünk. Kettőt s az — két féle. Az OMMI (Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet) vizminősítői szerint a röszei termálvíz káros anyagot tartalmaz, s ezért beeresztését a Holt-Tiszába nem javasolják. Nem ajánlják, noha azt is leírták 1973. december 21-i levelükben, hogy az a káros anyag viszonylag gyorsan oxidálódik. Ez a szakértői vélemény az alapja annak, hogy a röszei tsz mindmáig nem kaphatott vízjogi engedélyt. S döntő volt ez a vélemény abban az elhatározásban is, amely a zöldségkertészeket majdnem negyedmillió forintért kötelezte.

Homlokegyenest ellenkező viszont a másik szakértői vélemény, ugyanarról a röszei termálvízről. Dr. Vámos Rezső adjunktus, a Szegedi József Attila Tudományegyetemen, mint országos és FAO (ENSZ) szakértő feljogosított bennünket annak közlésére, hogy az a termálvíz nem rossz.

— Két tóban hűtik, s emellett háromkilométeres csatornán át levegőztetik azt a vizet, mielőtt a Holt-Tiszába jutna — nyilatkozott az adjunktus, s hozzátette: — Vizsgálataim minden kétséget kizáróan bizonyítják, hogy amiatt a víz miatt halpusztulás nem lehet.

Tisztelettel a tudomány iránt, nyilvánvalóan éppúgy nem dönthetünk ebben az ügyben, amiként a röszei kertészek meg a szegedi halászok sem dönthetnek. Ők egyet tehetnek: kardoskodnak a maguk igaza mellett, illetőleg amellett, amit a szakértők a termálvízről megállapítottak. Csakhogy az tűz és víz.

S ez bizony elgondolkodtató, mert nem valamiféle háztáji pletykáról, piaci torzalkodásról van szó, hanem egyik részről csaknem 400 mázsányi halról, a másik részről pedig 1974-ben már pontosan 4 millió forint értékű zöldség sorsáról. A Holt-Tisza vízének meg egy 15 milliói nagyüzemnek a sorsáról és ez népgazdasági szempontból sem mellékes.

Nem könnyű megérteni, mi lehet e különös história mögött? Csak annyit tudunk, hogy a termálvíz hatósági engedély alapján szűkített a felszínre. A kertészetet üzemeltető állami engedéllyel, állami segítséggel építették.

A termálvíz 1969 óta folyik a Tisza lisztesi holt ágába. A víz 1972. őszeig semmiféle kárt nem okozott. Egy tudományos szakértő szerint nem is okozhatott. Sőt a halászok elnöke, Juhász József friss — mostani — közlése szerint azóta sincs és most sincs semmi baj. Elmondta azt is a halászelnök, hogy amikor a káreset történt, igen alacsony volt a víz. De azóta is alacsony. Ráadásul, mint mondotta: — A felső szakaszon, amely a város szennyvizének gyűjtője, átszivárog a lé. (Erről más szakértők is tájékoztatást adhatnak.)

Mindazonáltal: A röszei Kossuth Tsz-ben bizonyos gondolkodás után, a párt-szervezet serkentésére nem hajtották végre azt a novemberi határozatot, amely szerint a zöldségüzemet leállítják.

Ma is termelnek a kertészetben. De engedély nélkül! Engedély nélkül és ez felválti: újabb bonyodalmak következhetnek. Esetleg a jövőben is pipálhat a hal. (!)

Van olyan javaslat, hogy az érintett vízterület hasznosítására, gondozására társuljon a szegedi halászati meg a röszei mezőgazdasági tsz. Kizárni akármelyiket a lisztesi szakaszon talán nem lenne igazságos.

Egy megismételt, alapos, és végleges minősítő vizsgálat is segítené. Kellene! Nem érthető, miért ne lehetne végre határozottan dönteni a termálvíznek az ügyében? Senkinek sem lehet hasznos ennek a jó néhány éve fennálló zavarosnak a fennmaradása. A közösség számára különösen nem.

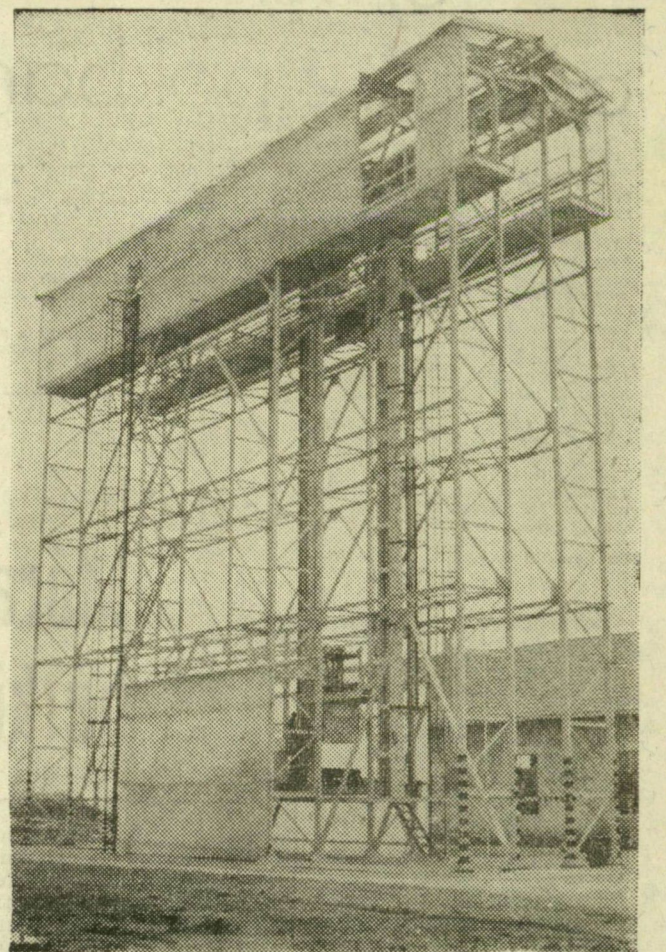
Kacszur István

Csökkenőben az influenzajárvány

Újabb naptári hét influenzajelentéseit összegezték az Egészségügyi Minisztériumban: a statisztikai adatok szerint február 10—16. között országosan mintegy 85 ezer új influenza-megbetegedés történt. A járvány a február 10-ét megelőző napokban tetőzött — a megbetegedettek száma összesen már meghaladta a négyszázezeret —, s az orvosok véleménye szerint, ha megszűnőben nem is, de feltétlenül csökkenőben van.

Eddig a lakosság kis háján négy százaléka esett át az influenzán, legfőkébb — héttíz százalék — a Dunántúlon, a legkevésbében — egyhárom százalék — a déli és keleti megyékben, valamint a fővárosban. Budapesten egyébként változatlanul nincs influenzajárvány. Az „idei” influenza enyhe lefolyású, a betegeknek mindössze 0,3 százalékát kellett kórházba szállítani.

Sok áru - kis helyen

Pácsonyiban, a Szombathelyi MEZŐGÉP Tröszt 3. számú gyáregységében sorozatban gyártják már a hazai tervezésű, félautomatikus üzemi magasztárakat. A magasztárnak az az érdekessége, hogy az árut emeletesen tárolhatják, az anyagmozgatást pedig felvonóval oldották meg, látkép a magasztárról